RAMAZANSKI POST (FIKHSKI PROPISI)

Autor:
Muharem Štulanović

Lektor i korektor:
Šamija Halilović

Recenzent:
Halil Mehanović
Šefik Kurdić

www.islamhouse.com
1428 – 2007
المكتب التعاوني للدعوة وتوعية الجاليات بالربوة
Islamic Propagation Office in Rabwah
P.O.Box 29465 RIYADH 11457 – TEL 4454900 – 4916065
FAX: 4970126 - E-Mail: rabwah@islamhouse.com
http://www.islamhouse.com

Prvo idzadnje, 1428/2007

Izražavamo najiskreniju zahvalu svakom onom ko na bilo koji način doprinese distribuciji ove knjige. Neka ih Allah Uzvišeni nagradi za njihova iskrena djela. U slučaju da imate bilo koju korekciju, komentar ili sugestiju u vezi ove publikacije, javite nam se na sljedeću adresu:
bosnian@islamhouse.com
Izdavač:
Pomoćni ured za da'wu - Rabwah
Tel. +4454900 - 4916065
e-mail: bosnian@islamhouse.com
www.islamhouse.com

Sadržaj:

UVODNA BILJEŠKA

Dolazi nam neosjetno jedan dragi gost, koji nama, bosanskim muslimanima, vraća sjećanja na predratna vremena kada smo ga dočekivali pripremajući svoje džamije, otvarajući mu širom vrata.

Taj nama dragi gost je mjesec ramazan, kojem sada mnogi muslimani ne mogu otvoriti domove i svoje džamije, jer su im ih dušmani porušili, ali tom gostu, ramazanu, dušmani nisu uništili jedan dom, uvijek otvorenih vrata, a to je vjerničko srce bosanskog muslimana.

Ramazan je mjesec posta, koji iziskuje istinsku pažnju i koji pripadnik islama ne bi dao za hiljade drugih mjeseci. Vrijednost toga mjeseca ne može osjetiti svako. Neupućeni u vjeru doživljavaju ga kao teret koji ne mogu izvršiti. Međutim, Allah, dž. š., nije ništa propisao u Svojoj vjeri, islamu, kao obavezu, a da se u tome ne krije duboki smisao, ljepota i dobro ovoga i drugoga svijeta.

Na stranicama koje slijede, ramazanski post i ono što je vezano uz njega tretiraju se sa stanovišta

fikha, odnosno islamskih propisa. U prvom redu za one koji duhovni smisao, ljepotu i dobro posta dosežu izvršavanjem ove temeljne dužnosti u islamu, ali se o šerijatskim propisima posta i ramazana žele obavijestiti dublje i detaljnije.

MUDROST PROPISIVANJA POSTA

Allah, dž.š., stvorio je čovjeka na poseban način. Kao njegov Stvoritelj najbolje zna šta mu odgovara i šta je dobro za njega, a šta ne.

Zato mu odredi svrhu njegovog bivstvovanja na dunjaluku u izvršavanju ibadeta: **"Nisam stvorio džine i ljude osim da bi ibadetili."**

Post je specifični dio tog ibadeta. Pored onosvjetskih, ahiretskih sevapa i nagrada, ima i neosporne ovodunjačke koristi. Post je zdrav. Postoje klinike u nekim najrazvijenijim zapadnim zemljama koje liječe neke kategorije bolesnika kurama uzdržavanja od hrane.

Mi, pripadnici šehadeta, gledamo na ibadet i Ailahov koncept življenja na dunjaluku upravo s aspekta sehadeta; da ibadetimo, postimo, klanjamo iz razloga što je to Svevišnji Allah naredio,a ne zato

što medicina ocjenjuje post kao određenu zdravstvenu vrijednost, pa čak i sredstvo liječenja.

Stalnim postom mjeseca ramazana podstiče se jedna ibadetska samokontrola i osjećaj blizine Allaha, dž.š., i Njegovog konstantnog praćenja, Što čini čovjeka odgovornim da kontrolira svoje postupke i bude koristan član svoje zajednice. Time savladava svoja šehveta (prohtjeve), porive, postaje gospodar svojih strasti, ne dozvoljavajući da njime upravljaju emocije umjesto razuma. Postač se približava sferama "Ihsana" definiranog u hadisu Džibrila, a.s.

"Da Allaha obožavaš kao da ga vidiš, pa i ako ti Njega ne vidiš. On tebe vidi."

Postača, doista i ne može niko kontrolirati osim Allaha, dž.š., u četiri zida, kada ga niko ne vidi osim Allaha, dž.š. Samo su imanske vrijednosti regulatori i stimulansi posta ili mrsenja.

Postom je u riznicu islamskih vrijednosti uvedena komponenta masovne jednakosti, gdje pripadnik sehadeta koji je pametan, puno-ljetan, zdrav, obitava kod kuće; solidarizira postom sa

svojim bratom muslimanom u čitavom svijetu ma kakvog ekonomskog stanja bio. Tako čitavog ramazanskog dana ne jede, ne pije, i ne uživa ni onaj koji ima kule i gradove, pečene volove, janjad i prepelice, kao ni onaj koji jedva ima za zalogaj nasušnog somuna ili gutljaj vode...

To je jedna nova dimenzija jednakosti, koja zadire čak i u privatni život. Naime, ne ogleda se samo na izvanjskim pokazateljima nego zadire i u subjektivni kućni život gdje stavlja u ravnopravan odnos bogatog i siromašnog, i to traje čitav mjesec posta koga Allah, dž.š., propisa strogom (farz - vadžib) naredbom i dužnošću.

A koliko je to strog propis i ne smije se prekršiti možemo shvatiti iz ovog hadisa:
Od Ebu-Hurejre se prenosi da je Poslanik a.s. rekao:
"Ko se omrsi na dan ramazana bez šerijatski opravdanog razloga, ne može nadoknaditi taj dan kada bi poslije toga čitavo vrijeme postio."

FIKHSKI PROPISI O POSTU

Definicija

Post je uzdržavanje (imsak) od svega što ga kvari {npr. jelo, piće, pušenje, spolno općenje i si.) u vremenu od pojave zore do zalaska sunca dana koji se posti. To je stroga obaveza propisana I potvrđena Kur'anom, Poslanikovim a.s., sunnetom i idžmaom.

U suri El-Bekere, u 183 i 185 ajetu, Allah, dž.š., kaže: **"O vjernici, propisan vam je post kao što je bio propisan i onima prije vas, da biste bili bogobojazni." "Ko od vas bude prisutan kod kuće tog mjeseca, neka ga posti."**
(El-Bekare;185)

Muhammed, a.s., veli: **"Islam se temelji na pet stvari: šehadetu - svjedočenju da nema drugog boga osim Allaha, dž.š., klanjanju propisanih namaza, davanju zekata, postu mjeseca ramazana i hadžu''.**

Post je potvrđen i idžmaom - konsenzusom islamskog ummeta. Svi islamski učenjaci i svi muslimani slažu se da je to jedan od ruknova islama - stupova, čijim se nijekanjem izlazi iz islama i

postaje murtedom, renegatom i otpadnikom od vjere.

Post je propisan kao stroga obaveza 2. ša'bana druge godine po Hidžri. Mjesec ramazan se računa po lunarnom kalendaru. Broji se da je počeo viđenjem mlađaka i svjedočenja makar jednog svjedoka.

RUKNOVI POSTA

Post se sastoji iz dva rukna. To su:

1. Uzdržavanje (imsak) od onoga što kvari post od zore do zalaska sunca.

Dokaz za to je 187. ajet sure El-Bekare, u kome se dozvoljava sastajanje sa ženama u noćima ramazana, a zabranjuje danju.
Zatim se dalje u ajetu veli: **"I jedite i pijte dok vam ne bude jasan bijeli konac od crnog konca zore (dok zora ne zabijeli), zatim upotpunite post do noći,"** (El-Bekare, 187)

2. Nijet (odluka), a potvrda za to je hadis Allahovog, dž.š., poslanika Muhammeda,a.s., koji

kaže: **"Djela se računaju po namjeri..."** Potvrda za to je i hadis koji prenosi Ibn - Omer od Hafse, da je rekao Muhammed a.s.: **"Ko ne zanijeti ovaj post prije sabaha, nema posta."** Ovaj hadis prenosi pet od šest hadiskih zbirki. Nijet se ne izgovara jezikom, on se samo srcem zanijeti i odluči. Tako se nijeti bilo koji drugi ibadet osim hadža i umre. Dakle, nijet je unutarnja odluka srca da se izvrši određeni ibadet i ta odluka nema nikakve veze s jezikom i izgovaranjem bilo kakve formule.

VRIJEDNOST RAMAZANA, POSTA I IBADETA U NJEMU

Od Selmana, r.a., prenosi se sljedeći hadis: Održao nam je Poslanik, a.s., hutbu na kraju mjeseca ša'bana i tom prilikom rekao: **"Ljudi, dolazi vam veličanstveni mjesec, mjesec pun bereketa, u kojem ima jedna noć vrednija od hiljadu drugih mjeseci."**

Allah, dž.š., odredio je u tome mjesecu post kao strogu obavezu, a teraviju - namaz koji se obavlja u tim noćima kao dobrovoljni vid ibadeta.

Ko se Allahu, dž.š., približi kakvim dobročinstvom, računat će se kao da je obavio

strogu obavezu u nekom drugom mjesecu. Ko obavi strogu obavezu (farz), računat će mu se kao da je obavio sedamdeset farzova u nekom drugom mjesecu. To je mjesec strpljivosti, a nagrada je za nju Džennet. To je mjesec pomaganja, mjesec kada se povećava nafaka vjernika.

Ko u njemu priredi iftar i nahrani postača, bit će mu to oprostom grijeha i oslobađanjem od vatre, a dobit će nagradu kao i postač bez umanjenja njegove nagrade.
Tada prisutni ashabi povikaše:
"Poslaniče, nismo svi u mogućnosti nahraniti postača".
Muhammed, a.s., na to im je odgovorio: **"Ta nagrada pripada i onome ko ponudi postaču hurmu (datulu) ili ga napoji vodom ili gutljajem mlijeka".**

To je mjesec čiji je početak milost, sredina oprost, a kraj - oslobođenje od vatre. Ko olakša onome stoje pod njegovom komandom u tom mjesecu, Allah, dž.š., tome će oprostiti grijehe i osloboditi ga od vatre.

Nastojte u ovom mjesecu raditi četiri stvari: dvije kojima ćete steći Allahovo, dž.š., zadovoljstvo,

i dvije kojima ste potrebni i koje su vam neophodne. Dvije stvari kojima ćete steći Allahovo, dž.š., zadovoljstvo jesu šehadet - svjedočenje da nema drugog boga osim Allaha, dž.š., te da od Njega tražite oprost. Dvije druge stvari, koje su vam neophodne, jesu da Allaha, dž.š., molite za Džennet i tražite zaštitu od vatre.

A ko napoji postača, Allah, dž.š., napojit će ga sa Svoga havda (pojila), tako da neće ožednjeti do ulaska u Džennet.

Od Ebu-Hurejre se prenosi da je Poslanik, a.s., rekao:
"Pet dnevnih namaza, džuma do džume, a ramazan do ramazana, brišu grijehe između, ako se izbjegavaju teški grijesi".

Također se prenosi od Ebu-Hurejre slijedeće: **"Ko ispasti ramazan s imanom, iskreno tražeći i želeći Allahovo zadovoljstvo i nagradu, Allah, dž.š., oprostit će mu prijašnje grijehe."**

Ebu-Hurejre također prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: **"Allah, dž.š., kaže: Sve aktivnosti čovjeka su njegove, osim posta; post je Moj i Ja za njega**

dajem nagradu. Post je štit pa kada neko od vas posti, neka ne govori ružne riječi i neka se ne dere. Ako ga neko napadne i uvrijedi, neka kaže ja postim, ja postim. Tako mi onoga u čijoj je ruci moja duša, dah iz usta postača je kod Allaha, dž.š., na Sudnjem danu ljepši od mirisa miška. Postat Ima dvije radosti; prva radost mu je ona prilikom iftara, a druga kad sretne svoga Gospodara. "(Ovaj hadis prenose Muslim, Ahmed, Nesai, a prenosi ga i Buharija u malo izmijenjenoj formi.)

Iz ovih nekoliko hadisa Poslanika, a.s., o postu, može se vidjeti izuzetno velika vrijednost ramazana i ramazanskih ibadeta. U svjetlu tih vrijednosti jasan nam je hadis koji prenosi Ebu-Hurejre, a u kojem se kaže: **"Ko se omrsi jedan dan ramazana, bez opravdanog razloga; kao stoje olakšica (musafiru) ili bolest, ne može ga nadoknaditi makar i čitav život postio."**

Zato se obraćamo svima koji se boje Allahove, dž.š., kazne, a žude za Njegovom nagradom, da ovome mjesecu posvete posebnu pažnju, da ga ne smatraju teretom i teškom obavezom, nego najmilijim gostom.

Takvima se obraća i Poslanik, a.s., u svom hadisu, koji prenosi Džabir bin Abdullah el-Ensari, r.a.:
"Kada zaposliš; neka poste uši tvoje, i oči tvoje, i tvoj jezik neka posti od laži i zabranjenih stvari, i ostavi se uznemiravanja i ezijeta komšije. Neka se na tebi ogleda post i smirenost, I učini da ti dan posta ne bude kao dan kada se mrsiš."

Takvima se Allah, dž.š., na poseban način obraća: **"Post je Moj i ja za njega nagrađujem."**

Mjesec posta je mjesec svakovrsnih ibadeta, iz kojih se izdvaja dnevni ibadet - post, i noćni - klanjanje teravih-namaza te učenje Kur'ana, a.s. Poslanik, a.s., rekao je: **"Allah, dž.š., propisao vam je post ramazana kao strogu obavezu, a noćno klanjanje vam je sunnet. Ko ga isposti i isklanja s imanom, iskreno tražeći i želeći Allahovo zadovoljstvo i nagradu, izići će iz ramazana čist od grijeha kao na dan kada gaje majka rodila."**

Dakle, po danu se ibadeti postom. Postom tijela i duše. A posti se uzdržavanjem od hrane, vode i drugih prohtjeva, dok se noći krunišu neobaveznim, dobrovoljnim ibadetom, klanjanjem

teravih-namaza, nastojeći da se provede što duži dio noći na kijamu, rukuu i oživljavanju ramazanskih noći ibadetom.

Što se tiče ramazanskog dobrovoljnog ibadeta (teravije), to je sunnet za muškarce i žene (mada se prenosi od Alije, r.a., kako je on naređivao klanjanje teravije određujući muškarcima jednog imama, a drugoga za žene).

Muhaddisi, osim Tirmizije, prenose od Aiše, r.a., da je rekla: **"Poslanik, a.s., klanjao je teraviju u džamiji, a za njim je klanjalo mnogo svijeta. Potom je klanjao i druge noći pa se broj klanjača povećao. Treće noći su se iskupili, ali Poslanik, a.s., ne iziđe među njih. Ujutro im je rekao: Vidio sam da ste se okupili i ništa drugo me nije spriječilo da vam se pridružim osim bojazni da vam se teravija ne propiše kao farz."**
Muhaddisi prenose od Aiše, r.a., da Poslanik, a.s., nije u ramazanu, a niti u nekom drugom mjesecu klanjao više od jedanaest rekata.

Ibni-Huzejme i Ibni-Hibban prenose u svojim vjerodostojnim zbirkama od Džabira da im je Poslanik klanjao osam rekata i vitre, a kada su ga čekali iduće noći, nije izišao medu njih. Ovo je sunnet Poslanika, a.s., koji se navodi u hadiskim predajama.

Međutim, pouzdano se zna da su ashabi u vrijeme hilafeta Omera, Osmana i Alije klanjali dvadest rekata teravije, što je mišljenje većine pravnika hanefijske, hanbelijske i šafijske škole.

Od nekih islamskih učenjaka se prenosi da je sunnet klanjati teraviju i vitre jedanaest rekata, a ostatak do dvadeset rekata je mustehab. To je mišljenje i hanefijskog pravnika - imama Kemal ibnul-Humama, koji to obrazlaže na ovaj način:
"Dokazi presuđuju da je sunnet u dvadeset rekata ono što je bilo u praksi Poslanika, a.s., a ostatak je mustehab (lijepo). U Buharijevom i Muslimovom sahihu je zabilježeno daje to jedanaest rekata s vitrama. Prema tome, sunnet je po usulu naših (hanefijskih) šejhova osam rekata, a ostatak (od 12 rekata) je mustehab."

Noćni namaz teravije u ramazanu dozvoljeno je klanjati u džematu.

Kod većine islamskih pravnika vrednije ga je klanjati u džematu. Nije posebno određeno što će se učiti na teraviji. Međutim, prenosi se da su ashabi dugo učili na teraviji oslanjajući se na štapove zbog dugog kijama - stajanja u namazu. Nisu izlazili iz

džamije do pred zoru, kada bi požurili pripremanje sehura da ne prođe vakat. Učili bi suretul--Bekare na osam prvih rekata (to je 49 prvih stranica iz Kur'ana), a ako bi se to učilo na dvadeset rekata, brojali bi to kao olakšicu. Buharija i Muslim prenose od Aiše, r.a., da je Poslanik, a.s., klanjao deset rekata predajući selam na svaka dva rekata i završavajući s jednim rekatom vitr namaza.

Kada usporedimo način na koji su teravih-namaz klanjali ashabi i kako se sada klanja, primjećujemo da gotovo nema mjesta za poređenje.

Ne bi trebalo pretjerivati s dugim klanjanjem da se oteža onima koji teško podnose (ali ne bi trebalo, također, praviti od teravije obično gimnasticiranje). Uobičajeno je da se ona klanja kod nas dvadesetak minuta s brzim rukuom i sedždom, s kratkim učenjem tako da se ne udovoljava osnovnim namaskim ruknovima i takav namaz se ne broji namazom nego običnom gimnastikom.

Poslanik, a.s., jednom je prilikom u džamiji svoga ashaba, gledajući ga kako brzo klanja bez smirenosti u namazu, tri puta vraćao da klanja, riječima:

"Klanjaj, nisi klanjao", a onda ga poučio: **"Kada hoćeš klanjati, lijepo uzmi abdest, potom se okreni prema kibli i donesi tekbir, pa prouči iz Kur'ana što znaš, potom idi na ruku i budi smiren na njemu, zatim se pridigni dok se potpuno ne ispraviš, potom idi na sedždu i ostani najmanje toliko dok se ne smiriš na sedždi, zatim se pridigni i smiri se sjedeći, potom učini drugu sedždu i smiri se na njoj, a na takav način klanjaj i ostatak namaza."**

Pošto je teravija namaz kao i ostali namazi, ne bi trebalo da se njeno izvršavanje i klanjanje razlikuje od ostalih namaza. Fatiha, koja se uči na sabahu i jaciji, ista je kao i ona što se uči na teraviji. Zato bi se trebalo odnositi prema teraviji kao i prema ostalim namazima, ne žuriti, i ne kvariti je žurbom. A sedžde i rukue izvršavati onako kako je to propisano, sa smirenošću (ta'dil erkan) i praveći propisne pauze između sedždi i nakon rukua (na stajanju i uopće ponašati se u namazu kako i dolikuje tome ibadetu, putem kojeg se obraća Stvoritelju, Vladaru svega).

Poslanik, a.s., kaže: **"Najgori kradljivac je onaj koji krade od svog namaza."** Upitaše ga: "Allahov

Poslanice, kako neko krade od svog namaza?" On odgovori: **"Kada ne upotpunjava rukue i sedžde."**

UČENJE KUR'ANA

Uz ramazan je, pored ovog noćnog ibadeta – teravije, od izuzetnog značaja i važnosti za vjernika, također, da što više vremena provede u učenju Kur'ana, a.s. Poslanik, a.s., kaže u hadisu koji prenosi Ibn- Mesud: **"Ko prouči samo jedan harf od Allahove Knjige, imat će za to kao daje učinio dobročinstvo, a dobročinstvo se obračunava (nagrađuje) deseterostruko."**

Poslanik, a.s., rekao je i ovo: **"Učite Kur'an, a.š., jer će on na Sudnjem danu biti zagovornik svome sahibiji."**

KO JE DUŽAN POSTITI?

Islamski učenjaci složili su se da obaveza posta pada na pametnog i punoljetnog, spolno zrelog i zdravog muslimana, koji se nalazi kod kuće. A za žene je uvjet da su čiste od hajda i nifasa (tj. da nisu u menstrulanom ciklusu ili u periodu nakon porođaja).

Prema tome, obaveza posta ne odnosi se na nevjernika, luđaka, dijete, bolesnika, putnika.

Neki od ovih ne mogu ni imati obavezu posta, kao što su nevjernik i luđak. Od nekih skrbnik će tražiti da poste makar neke dane, kao što je dijete, nekima je naređeno da ne poste ali poslije moraju napostiti, kao što je slučaj sa ženom u hajdu i nifasu, a nekima je dana olakšica da ne poste, ali su dužni davati otkup - fidju, kao što je slučaj s iznemoglim starcem i staricom.

Pojasnimo sve ove kategorije.

1. Kategorija onih koji ne moraju postiti (nevjernik, luđak i dijete).

Post je islamski ibadet i ne pada kao obaveza na nemuslimana, tako da se on u islamskoj državi ne smije prisiljavati na post.

Luđak ne potpada ni pod kakvu obavezu (teklif) jer ne posjeduje pamet koja je uvjet da bi na nekoga pala ta obaveza. Poslanik, a.s., kazao je: "Kalem (pero) ne zapisuje djela trojici ljudi: luđaku dok mu se ne vrati pamet, spavaču dok se ne probudi i djetetu dok ne dostigne zre/ost."(Hadis prenose Ahmed, Ebu Davud i Tirmizija.) Što se tiče djeteta, iako mu nije obaveza da posti, ipak bi ga njegov skrbnik trebao navikavati na post.

2. Kategorija onih kojima se dozvoljavaju mrsenje uz obavezu davanja fidje (otkupa za post).

U ovu kategoriju spadaju: starac, starica, bolesnik za koga nema nade za ozdravljenje, oni koji rade na teškim poslovima a nemaju drugi izvor prihoda za osnovne životne potrebe osim taj posao, uz uvjet da im je taj post nepodnošljiv u svim godišnjim dobima. Svi ovi trebaju umjesto posta da nahrane po jednog siromaha za svaki dan u koji se mrse.

U ovu kategoriju neki ubrajaju ženu koja je u drugom stanju i dojilju ako će post štetiti njoj ili njezinoj djeci. One se mogu po Ibn-Omeru i Ibn-Abbasu mrsiti i podijeliti fidju, tj. da za svaki dan koji nisu postile nahrane siromaha.
Po hanefijskom mezhebu one treba samo da naposte u drugom vremenu, i nisu dužne davati otkup.

3. Kategorija onih kojima se dozvoljava mrsenje s obavezom da naposte:

Dozvoljeno je da se omrsi bolesnik koji se nada ozdravljenju i musafir - putnik, ali sa obavezom da naposte. Bolest u kojoj se dozvoljava mrsenje je ona koja se pojačava postom ili postoji bojazan da će usporiti ozdravljenje.

Što se tiče putnika, učenjaci su se razišli u vezi s pitanjem da li mu je vrednije postiti ili mrsiti se. Mišljenje je Ebu Hanife, Šafije i Maiika da je vrednije i efalnije postiti za onoga ko je snažan i može izdržati, a za onoga ko je slabiji, vrednije je mrsiti. Omer ibni Abdul-Aziz smatra da je vrednije ono što mu je lakše, pa ako mu je lakše postiti a poslije teško napostiti, onda mu je bolje postiti odmah.

4. Kategorija onih koji ne smiju postiti, a moraju napostiti. Svi učenjaci su se složili da žena u hajdu i nifasu (u menstrulanom ciklusu i poslije porođaja) ne smije postiti i post joj je haram, a ako bi i postila u tom stanju, post joj ne bi bio primljen. Žena u oba ova stanja ne smije postiti, ali mora poslije napostiti, čim joj se ukaže prilika.

POST VOJNIKA

U ovoj našoj sadašnjoj situaciji teško je dati jednu generalnu fetvu za post vojnika, ali svakako da različite situacije u kojima se nalazi ili se može naći, čine da on može ući u jednu od spomenutih kategorija. Od Ebu Seida el-Hudrija se prenosi da je rekao: **"Ratovali smo uz Poslanika, a.s., u mjesecu ramazanu. Bilo nas je koji smo postili, a bilo je i onih koji nisu postili. Niti je postač zamjerao nepostačima, a niti nepostač postocima. Smatrali su daje lijepo postiti za onoga ko ima snage i kuveta. Smatrali su, također, daje lijepo za onoga ko osjeti slabost da se omrsi."** (Hadis bilježe Ahmed i Muslim.)

Post vojnika u ratu je obaveza ako se nalazi na običnom zadatku i ako se ne smatra putnikom. Ako je u akciji i smatra se putnikom, tada ima izbor kao i putnik: da posti ili da se mrsi s obavezom da naposti. Ako je u teškoj i opasnoj akciji na koju bi mogao post negativno djelovati, ili da dovede u pitanje uspjeh, ili njegov život ili život njegovog suborca, bilo da je kod kuće ili na putu, onda mu je obaveza da se mrsi i naposti poslije, kada mu se ukaže prilika.

Ovi propisi se mogu izvesti iz analogije (kijasa), a, također, može se upotrijebiti kijas za druge, slične situacije.

ADABI POSTA

Lijepo je da se svaki postač pridržava sljedećeg muslimanskog ahlaka:

I. Ručak (sehur)

Cijeli islamski ummet se slaže s time da je mustehab ručati prije zapaštanja, ali nema grijeha onome ko ga ostavi.

Enes, r.a., prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: **"Ručajte, zaista je u ručku (sehuru) bereket."** Računa se da je čovjek ručao, odnosno ispunio formu, makar popio gutljaj vode. Od Ebu--Se'ida el-Hudrija, r.a., prenosi se: **"U sehuru je bereket, ne ostavljate ga pa makar pijenjem gutljaja, jer Allah, dž.š., i Njegovi meleki donose salavat na one koji ustaju na ručak."** (Prenosi ga Ahmed.)

Vrijeme sehura je od polovice noći pa do pojave zore. Od Amr bin Mejmuna se prenosi: "Ashabi Poslanika Muhammeda, a.s., nisu odugovlačili s iftarotv, a sehur su odgađali do zadnjeg momenta. " (Hadis bilježi Bejheki s vjerodostojnim lancem prenosilaca.)

Ako se postač dvoumio oko početka zore, može jesti i piti sve do momenta dok ne bude siguran da je nastupila zora.

2. Požurivanje s iftarom

Postaču je mustehab požuriti s iftarom čim nastupi njegovo vrijeme. Od Sehl ibn-Sa'da se prenosi da je Muhammed, a.s., rekao: **"Ljudi će biti na dobru sve dok budu požurivali s iftarom".** (Hadis bilježe Buharija i Muslim.)

Iftar bi trebao da se sastoji od nekoliko hurmi (datula). Lijepo je da to bude neparan broj (3, 5, 7) i si. ili isti toliki broj gutljaja vode.

Od Enesa, r.a., prenosi se da je Poslanik, a.s., **iftario s nekoliko hurmi prije klanjanja akšama, a ako ne bi bilo toga, onda se mrsio uz nekoliko gutljaja vode.** (Hadis bilježe Ebu David, koji ga smatra vjerodostojnim, kao i Tirmizi, koji ga smatra hasen hadisom.)

U ovom hadisu je dokaz da je lijepo iftariti na ovaj način, a posije obavljanja akšam namaza može se nastaviti s večerom.

3. Dova za vrijeme iftara i u toku posta

Ibn-Madždže prenosi od Abdullaha ibni Amra ibni el-Asa da je Muhammed, a.s., rekao: **"Postaču neće biti odbijena dova koju uputi Allahu, dž.š., prilikom iftara."** A Abdullah je učio ovu dovu: **"Moj Gospodaru, molim Te Tvojom milošću, koja obuhvaća sve, da mi oprostiš."** Spominje se i ova dova koja se uči prilikom iftara: **"Moj Gospodaru, u Tvoje ime sam postio, u Tebe vjerujem, i iftarim onim čime si me Ti opskrbio." "Allahumme leke sumtu, ve bike amentu, ve bi rizkike eftartu."**

4. Ostavljanje svega onoga što je u suprotnosti s postom

Postač se treba čuvati svega što može da pokvari ili umanji vrijednost posta. Od Ebu Hurejre se prenosi da je Poslanik Muhammed, a.s., rekao: **"Nije post samo uzdržavanje od hrane i pića nego i od bespotrebnog govora, svođenja, a ako te neko vrijeđa ili napada, reci ja postim, ja postim."** (Hadis bilježe: Ibn-Huzejme, Ibn-Hibban i El-Hakim, koji ga ocjenjuju s "vjerodostojan po Muslimovim kriterijima".)

Muhaddisi, osim Muslima, bilježe hadis kojeg prenosi Ebu-Hurejre, po kojem je Muhammed, a.s.,

rekao: **"Ko ne ostavi ogovaranje i postupanje po njemu, Allahu, dž.š., nije potrebno to što on ostavlja jelo i piće."**

Od istog prenosioca se navodi da je Muhammed, a.s., rekao: **"Ima postača koji od posta imaju samo glad."**

5. Upotreba misvaka

Lijepo je da postač upotrebljava misvak za vrijeme posta, i nema razlike u tome da li ga upotrebljava na početku ili na kraju dana. Analogno ovome, mustehab je za vrijeme posta prati zube četkicom pošto kod nas nema misvaka.

6. Darežljivost i provođenje vremena u učenju Kur'ana

Lijepo je biti darežljiv i baviti se učenjem i izučavanjem Kur'ana, a.s., u svakom vaktu, a posebno u ramazanu.

Buharija bilježi hadis koji prenosi Ibn-Abbas, r.a.: **"Poslanik, a.s., bio je najdarežljiviji čovjek, a najdarežljiviji je bio u mjesecu ramazana kad mu je dolazio Džibril. Dolazio mu je svake ramazanske noći da bi ga podučavao Kur'anu, tako da je**

Poslanik, a.s., postajao blaži od blagog povjetarca u činjenju dobra."

7. Pojačavanje ibadeta u posljednjih deset dana Ramazana Buharija i Muslim bilježe hadis koji prenosi Aiša, r.a., po kojem je Poslanik, a.s., obilježavao noći posljednje trećine ramazana ibadetom, budeći žene, da bi i one to činile, i ustežući se od spolnog općenja.

ŠTO JE DOZVOLJENO POSTAČU (MUBAH)

1. Postaču je dozvoljeno kupanje i rashlađivanje vodom

Ebu-Bekr ibn-Abdurrahman prenosi da mu je neko od Muhammedovih, a.s., ashaba rekao: **"Vidio sam Poslanika, a.s., kako za vrijeme posta sipa vodu na glavu zbog žeđi ili vrućine."** (Hadis bilježe Ahmed, Malik i Ebud-Davud s vjerodostojnim lancem prenosilaca.)

Ako uđe voda u želudac bez namjere da se to desi, post nije pokvaren.

2. Podvlačenje surme i upotreba kapi za oči i si. dozvoljeni su makar i osjetio okus toga u grlu, jer oko nije prirodni put hrane u želudac.

3. Poljubac postača

Od Aiše, r.a., prenosi se da ju je Muhammed, a.s., ljubio dok je postio, a poznato je da je bio najsavršeniji čovjek u samosavladivanju.

Od Omera, r.a., prenosi se da je rekao: Poljubio sam svoju suprugu i ako sam postio. Otišao sam Poslaniku, a.s., i rekao mu: **"Danas sam uradio užasnu stvar, poljubio sam suprugu a postim ".**
Muhammed, a.s., upitao me je :
"Sto misliš o ispiranju usta dok postiš?"
"To mi ne smeta, odgovorio sam mu."
"Pa zašto, onda, pitaš za ovo?", kazao mije Allahov Poslanik, a.s."

U hanefijskom mezhebu poljubac je mekruh samo ako izazove strast, ali u svakom slučaju za postača je bolje ostaviti se toga. U istoj ravni je i doticaj rukom i zagrljaj.

4. Injekcija

Dozvoljena je svaka injekcija pa čak i infuzija, bilo da se daje pod kožu ili u venu. lako to stiže unutar tijela čovjeka, ipak ne kvari post, jer ne ulazi prirodnim putem.

5. Puštanje krvi

Postaču je dozvoljeno puštanje krvi, osim ako to utiče na fizičko slabljenje postača. U tom smislu puštanje krvi je mekruh. Davanje krvi za laboratorijske analize i si. ima isti tretman, što znači da je dozvoljeno.

6. Ispiranje usta i nosa

Dozvoljeno je ispiranje usta i nosa, ali je mekruh u tome pretjerivati. Ebu-Hanife i Malik su na stanovištu da će onome koji ispira usta i nos pa se omrsi tako što mu voda ode niz grlo, makar i ne htijući, post biti pokvaren.

7. Stvari od kojih se ne može čuvati

Isto, kao i za ispiranje usta, vrijedi, i za stvari od kojih se ne može čuvati, kao što je pljuvačka, prašina koja je na putu ili od brašna, slina i si. Ibn-Abbas dozvoljava da se okusi kiselost hrane ili

onoga što se kupuje. Ibn-Tejmija smatra da udisanje mirisa ne kvari post.

8. Dozvoljeno je u ramazanskim noćima jesti, piti i spolno općiti, sve do pojave zore.

Ko ima hrane u ustima, mora je izbaciti, a onaj ko spolno opći sa ženom mora prestati s pojavom zore.

9. Postaču je dozvoljeno da osvane džunup, kao što je dozvoljeno ženi koja je bila u haidu ili nifasu pa joj je prestalo krvarenje, da zaposti prije kupanja, a kupanje može odgoditi do iza zore s tim da mora zanijetiti post, a kupanje mora obaviti prije isteka namaskog vremena.

ŠTA KVARI POST

Radnje koje kvare post dijelimo u dvije kategorije:
1. Ono što kvari post koji je dovoljno napostiti.
2. Radnje koje kvare post a poslije kojih je obavezno napostiti, a za te radnje slijedi i kazna.

RADNJE KOJE KVARE POST I KOJI JE DOVOLJNO NAPOSTITI

1. Jelo i piće

Jelo i piće spadaju u prvu kategoriju radnji koje kvare posta onome ko pokvari post jelom i pićem dužnost je napostiti propuštene dane. Pod ovim se podrazumijeva namjerno jedenje i pijenje.

Međutim, ako bi neko jeo ili pio u zaboravu ili greškom, ne mora napostiti niti za to treba izvršiti keffaret - kaznu. Od Ebu-Hurejre se prenosi da je Poslanik, a.s., rekao: **"Ko zaboravi da posti pa pojede nešto ili se napije vode, neka nastavi s postom, jer Allah, dž.š., nahranio ga je i napojio."** (Hadis bilježi šest hadiskih zbirki.)

2. Namjerno povraćanje

Ako osoba povrati zbog toga što ga je nadvladao nagon za povraćanjem, ne mora napostiti niti činiti keffaret.

Od Ebu-Hurejre se prenosi da je Muhammed, a.s., rekao: **"Koga nadvlada nagon za povraćanjem, nije dužan napostiti, ali ko namjerno prouzrokuje povraćanje, neka napasti taj dan."**

(Hadis bilježe Ahmed, Ebu-David, Tirmizija, Ibn-Madždže, Ibn-Hibban, Darekutni i El-Hakim,koji ga smatra vjerodostojnim.)

3. Hajz i nifas

Ako žena dobije menstruaciju ili se porodi, pa makar se to desilo na trenutak prije zalaska sunca, post je pokvaren i nužno ga je napostiti.

4. Namjerno izazivanje sjemena (ejakulacija)

Bez obzira da li je to izazvano međusobnim ljubljenjem bračnih drugova, grljenjem ili upotrebom ruke, to kvari post i obvezuje počinitelje da naposte pokvareni post.

Ako je to izazvano samo pogledom ili razmišljanjem, post neće biti pokvaren niti je potrebno napostiti. Također, post ne kvari izlazak sluzi koja prethodi izlasku sperme.

5. jedenje na prirodan način nečega što inače nije prirodna hrana kvari post, kao što je npr. so i si.

6. Onaj ko odluči da se omrsi, a posti, post će mu biti pokvaren čak i kada ne bi ništa pojeo ili popio, pošto je nijet temeljni dio posta, i ako se pokvari, odmah se kvari i post.

7. Ako bi postač jeo, pio ili spolno općio misleći da je nastupilo vrijeme iftara, ili da još nije nastupila zora, pa se potom pokaže suprotno, mora se taj dan napostiti kod sva četiri mezheba i nekih drugih imama.

Ono što kvari post koji je obavezno napostiti, a zbog čega slijedi i kazna (kefaret)

Od svih stvari koje kvare post, samo spolno općenje kvari post s obavezom da se naposti i kaznom (kefaretom) prema većini islamskih učenjaka.

Kefaret je iskupljivanje za namjerno pokvareni post na taj način što će počinitelj osloboditi roba, ili postiti šezdeset dana uzastopno, ili nahraniti šezdeset siromaha, a onaj dan u kojem je pokvario post dužan je još i napostiti.
Ebu-Hurejre prenosi da je došao neki čovjek Božijem Poslaniku, a.s., i rekao:
- Propao sam, Božiji Poslaniče!
- **A što te upropasti?** - upita ga Poslanik, a.s.
- Općio sam sa ženom uz ramazan.
- **Da li imaš roba da ga oslobodiš?** - upita ga Poslanik a.s.

– Ne – odgovori.
– **A da li možeš postiti dva mjeseca iz dana u dan**?
– Ne – odgovori.
– **A imaš li čime da nahraniš šezdeset siromaha**?
– Ne – odgovori.

Potom je sjeo, a Poslanik, a.s., otišao i donio košaru hurmi, rekavši mu: – **Podijeli ovo kao sadaku.**

– Hoću li dijeliti siromašnijim od nas? Pa zar ima u kamenjaru Medine nekoga kome su ove hurme potrebnije od nas? – odvratio je Poslaniku ovaj siromašni ashab.

Poslanik, a.s., nasmijao se tako da su mu se sjekutići pokazali od smjena, i rekao mu: – **Idi i time nahrani svoju porodicu.** (Hadis prenosi grupa poznatih muhaddisa.)

Hanefijski mezheb je na stanovištu da svako namjerno kvarenje posta, pa bilo to spolnim odnosom, jelom, pićem i dr. povlači za sobom obavezno izvršavanje šerijatske kazne.

Mezheb većine učenjaka je da su čovjek i žena u istom položaju što se tiče kazne (kefareta) ako

namjerno spolno opće svojom voljom u ramazanu, a bili su pod nijetom posta.

Međutim, ako se općenje dogodilo u zaboravu ili nisu to uradili po svom izboru, nego su bili prisiljeni ili nisu nanijetih post, nema kefareta ni za jedno od njih dvoje.

Ako je žena prisiljena od čovjeka, ili nije postila iz nekog razloga, onda kefaret pada samo na njega.
Šafijski mezheb je na stanovištu da ženu ne obavezuje kefaret ni u kojem slučaju: niti kada to radi svojevoljno niti kada je prisiljena na to. A to je jedno od mišljenja u hanbelijskom mezhebu.

Kefaret se po većini islamskih pravnika uzima redoslijedno, kako je spomenuto u prethodnom hadisu. Ako nije u stanju da oslobodi roba, postit će šezdeset dana uzastopno bez opravdanog prekida, a ko nije ni to u stanju, nahranit će šezdeset siromaha.

O TOME KAKO NAPOSTITI

Napostiti propuštene ramazanske dane ne moramo odmah, niti iz dana u dan, nego kada čovjek stigne tokom godine. Ako se desi da se nije napostilo, a dođe novi ramazan, onda se isposti ramazan, a potom se naposti ostatak iz prošlog ramazana.

Nema potrebe za otkupom (fidja) bez obzira na to jesmo li u ovom slučaju odložili da napostimo bilo s opravdanjem ili ne. Ovo je mišljenje hanefijskog mezheba i Hasana el-Basrija, za razliku od ostalih pravnih škola. Malik, Šafija i Ahmed smatraju da ako je odlaganje bilo bez opravdanja, onda se naposti poslije ramazana i daje fidja za svaki dan. Ovo mišljenje nema podlogu. Imam Ahmed i autori Sunena prenose od Ibn-Abbasa, r.a., slijedeći hadis: "Došao je neki čovjek Božijem Poslaniku, a.s., i rekao: **"Poslaniče, majka mije umrla pod dugom posta mjeseca ramazana. Da li da napostim za nju?"** Poslanik ga upita: **"Da ti je majci ostao dug, bi li ga vratio za nju?" "Da,"reče mu. "Pa, preče je da se vrati dug Allahu, dž.š.", kazao mu je Poslanik, a.s."**

Kako se određuje dužina posta u predjelima i zemljama gdje su dugi dani a noći kratke ili obratno?

To se određuje analogno zemljama i mjestima umjerene dužine dana i noći kao što je Meka i Medina ili najbliže zemlje normalne dužine dana i noći.

LEJLETUL-KADR

To je najvrednija noć tokom čitave godine, a dokaz su riječi Allaha dž.š.:
"Mi smo ga (Kur'an) objavili u noći Kadr.
- A što ti misliš šta je noć Kadr?
- Noć Kadr je bolja- vrednija od hiljadu mjeseci."

Odnosno, ibadet u toj noći, tj. klanjanje učenje i zikr bolji su i vredniji od ibadeta hiljadu drugih mjeseci u kojoj nema te noći.

Lijepo je tražiti tu noć u neparnim noćima posljednje trećine ramazana.

Islamski učenjaci su se razlišli u određivanju ove noći. Ima više mišljenja oko toga:

1. da ova noć pada dvadeset i prve noći ramazana;
2. da ova noć pada dvadeset i treće noći ramazana;
3. da ova noć pada dvadeset i pete noći ramazana;
4. da ova noć pada dvadeset i devete noći ramazana;
5. da ova noć prelazi iz jedne u drugu neparnu noć posljednje trećine mjeseca ramazana.

Većina smatra da je noć Lejletul-kadr dvadeset i sedma noć ramazana.

Ahmed bilježi hadis s vjerodostojnim lancem prenosilaca od Ibn--Omera, r.a., da je Poslanik, a.s., rekao: **"Ko je bude tražio, neka je traži dvadeset i sedme noći."**

Buharija i Muslim bilježe hadis koji prenosi Ebu-Hurejre- po kojem je Poslanik, a.s., rekao: **"Ko provede noć Kadr na kijamu s imanom, iskreno, tražeći Allahovo zadovoljstvo i nagradu, bit će mu oprošteno ono što je učinio od grijeha."**

Ahmed, Ibn-Madždže i Tirmizi (koji ga drži vjerodostojnim hadisom) bilježe hadis od Aiše, r.a., koja kaže: "Rekla sam: Poslanice, što misliš ako saznam koja je to noć Kadr, šta da učim u njoj?

Poslanik reče: **Reci: Allahumme inneke 'afuvvun tuhibbul 'afve fa 'fu'anni."**
(O moj Gospodaru, Ti si Taj Koji oprašta, voliš oprost pa mi oprosti.)

Treba posebno naglasiti da nema nikakve posebne nafile "Lejletul-- kadi" s nekim posebnim nijetom i posebnim učenjem.

Nafila te noći je obična noćna nafila koja se nijeti srcem i klanja kao bilo koji dvorekatni namaz. Cilj je što veći dio noći provesti klanjajući nafilu, učeći Kur'an i čineći zikr Allahu, dž.š.

ZEKATUL-FITR i SADAKATUL-FITR

Obaveza je podijeliti sadakatul-fitr na svakog muslimana, velikog i malog, na muško ili žensko, na slobodnog ili roba. Buharija i Muslim bilježe od Omera, r.a., da je rekao: **"Poslanik, a.s. propisao je sadakatul-fitr u ramazanu, "sa"'(četiri pregršti) hurmi, ili "sa" ječma, na slobodnog, na roba, na muško, na žensko, na malo i veliko od muslimana."**

Ebu-Davud, Ibn-Madždže i Darekutni bilježe od Ibn-Abbasa, r.a., da je rekao: **"Poslanik, a.s.,**

propisao je sadakatul-fitr kao čišćenje za postača od nepotrebnog, ružnog govora, i kao hranu siromaha; ko je podijeli prije Bajrama, računa se kao sadakatul-fitr, a ko je podijeli poslije Bajram namaza računa se kao obična sadaka."

Sadakatul-fitr je obaveza svakog muslimana koji ima ("sa"' četiri pregršti) hrane preko potrebe njegove porodice u 24 sahata (dan i noć).

Daje se "sa" četiri pregršti pšenice, ječma, riže ili kukuruza itd.
Ebu Hanife, polazeći od toga šta je korisnije za siromaha, dozvoljava da se da protuvrijednost.

U današnjim uvjetima (vrijeme rata) u Bosni i Hercegovini, veću vrijednost ima hrana od novaca, pa je tako, u duhu ovakvog razmišljanja, sadakatul-fitr korisnije podijeliti u naturi. Također, mišljenje je Ebu-Hanife da je, ako se daje u pšenici, dovoljno da to bude pola saa.

Islamski učenjaci su se složili da obaveza sadakatul-fitra pada na koncu ramazana.

Ebu-Hanife, Šafija u starom mezhebu i jedan rivajet od Malika su na stanovištu da je vrijeme obaveze sadakatul-fitra početak zore na dan Bajrama.

Većina islamskih učenjaka je na stanovištu da je dozvoljeno dati sadakatul-fitr prije Bajrama na dan ili dva, dok Ebu-Hanife smatra da je to dozvoljeno čak i prije ramazana.
Šafija dozvoljava dijeliti sadakatul-fitr od početka ramazana.
Islamski učenjaci su se složili oko toga da ako prođe vrijeme za davanje sadakatul-fitra, ono ostaje kao obaveza da se vrati bilo kad do kraja života.

Sadakatul-fitr se može podijeliti istim kategorijama kojima se dijeli zekat, a najpreča kategorija od njih je kategorija siromaha, kao što to određuje spomenuti hadis.

ITIKAF

Islamski učenjaci su se složili u tome da je boravak u itikafu stvar koju je Šerijat ozakonio. Zna se da je Poslanik, a.s., svakog ramazana boravio u itikafu posljednjih deset dana ramazana. Također su u itikafu boravile njegove supruge za njegova života i poslije. Boravili su i ashabi ali nema ništa od vjerodostojnih predaja o vrijednosti itikafa kao što tvrdi Ebu--Davud od Ahmeda.

Šartovi za onoga koji hoće da se zatvori u itikaf su: da bude musliman, da bude pametan i čist od džunupluka, hajda ili nifasa.

Ruknovi itikafa su da se boravi u mesdžidu i to da bude s nijetom itikafa.

Ebu-Hanife, Ahmed, Ishak i Ebu-Sevr smatraju da se može zatvoriti i u itikaf u mesdžidu gdje se džematile obavlja pet dnevnih namaza.

Malik i Šafija smatraju da se itikaf može obaviti u bilo kojem mesdžidu.

Onaj koji je u itikafu uči ezan na munari ako su joj vrata unutar džamije, ali ako su van džamije, bio bi pokvaren itikaf ukoliko bi izlazio i ezanio.

Itikaf se računa po noćima posljednjih deset dana ramazana. Ulazi se u itikaf prije akšama dvadesete li dvadeset i prve noći (u zavisnosti od toga koliko traje ramazan).
Izlazi se nakon akšama posljednje noći mjeseca ramazana po mišljenju Ebu-Hanife i Šafije, dok je po mišljenju Malika i Ahmeda mustehab ostati sve dok mutekif (onaj koji je u itikafu) ne izađe klanjati Bajram.

Lijepo je (mustehab) da mutekif klanja mnogo nafila, da se uposli namazom, učenjem Kur'ana, a.š., da izgovara tespih (subhanellah), tahmid (el-hamdulillah), tehlil (la ilahe illellah) i tekbir (Allahu ekber), da izgovara istigfar salavat i selam na Poslanika, a.s., da uči dove i da vrijeme provodi u ibadetu, pobožnosti i takvaluku.

U ovo spada učenje, čitanje i studiranje tefsirskih, hadiskih i fikhskih knjiga, i knjiga iz oblasti životopisa Poslanika, a.s. Mekruh je osobi u

itikafu da se bavi nečim što je se ne tiče, bilo da se radi o riječima ili kakvim radnjama, kao i prekidanje kontakta i razgovora sa svijetom misleći da se time približava Allahu, dž.š.

POST I NEKLANJANJE

Nije rijedak slučaj da imamo muslimana koji se uz ramazan vrate u okrilje vjere i aktivniji su u ibadetskom smislu nego prije ili poslije tog berićetnog mjeseca.

Ima ih opet koji uz ramazan poste ali ne klanjaju. Neklanjanje je teški grijeh koji drži čovjeka na granici kufura i nevjerovanja, kao što je došlo u brojnim hadisima Poslanika, a.s.

Džabir, r.a., kaže da je Poslanik, a.s., rekao: **"Između čovjeka ikufra (nevjerovanja) je samo ostaviti namaz"** (prenose ga Ahmed, Muslim, Ebu Davud i Tirmizija).

Burejda, r.a., kaže da je Poslanik, a.s., rekao: **"Ugovor među nama i njima je namaz, pa ko ga ostavi postaje nevjernik"** (prenose ga Ahmed i pisci Sunena).

Na osnovi ovih i nekih drugih hadisa, neki ortodoksni islamski pravnici smatraju da onaj koji propusti namaz i ne klanja ga u njegovom

propisanom vaktu, time postaje nevjernik, murted, čiju krv je dozvoljeno prosuti.

Ebu-Hanife, Malik i Šafija smatraju da čovjek ne postaje nevjernik samim ostavljanjem namaza, nego postaje time veliki grješnik, od koga se traži pokajanje. Ako se ne pokaje, ubija se propisanom kaznom "hadda" (kod Malika i Šafije).

Ebu-Hanife je u svome stavu liberalniji i smatra da se takva osoba treba istući i zatvoriti dok ne proklanja.

Vrlo je interesantna rasprava Šafije i Ahmeda o onome koji propusti namaz.

Rekao je Šafija Ahmedu: "Ahmede, smatraš li daje takav nevjernik?'

Ahmed: "Da."

Šafija: "Ako postane nevjernik, pa kako bi i sa čime ponovo postao musliman?"

Ahmed: "Da kaže: La ilahe illellah, Muhammedun Resulullah."

Šafija: "On i dalje govori te riječi. Nije ih napustio i ostavio."

Ahmed: "Postaje musliman ponovnim proklanjavanjem."

Šafija: "Namaz nevjernika nije ispravan, niti mu se svjedoči da je postao musliman klanjanjem..."
Na to je zašutio imam Ahmed...

Ovome svemu treba pridodati da namaz ima izvjesne specifike koje ga doista izdižu i odlikuju iznad svih drugih vrsta ibadeta.
- Namaz je prvi propisani ibadet.
- Propisan je direktno Poslaniku, a.s., dok su drugi ibadeti propisani posredstvom Džibrila.
- Od pet islamskih ruknova samo je namaz rukn islama i rukn svakog muslimana. Naime, ostali ruknovi ne moraju biti u praksi svakog muslimana. Kako to ?! Naime, neko može biti siromašan, pa s njega spada obaveza zekata ili hadža.

Može biti na putu, bolestan, star i iznemogao, pa s njega spada obaveza posta itd.
Međutim, namaz ostaje muslimanu stroga, stalna obaveza, i kad je bolestan, i na putu, i u ratu.
- Namaz je zadnji vasijet - oporuka Poslanika a.s.
- Zadnje što propada od vjere.
- Prvo za šta će čovjek biti pitan na Sudnjem danu. Odnosno namaz će biti na Sudnjem danu vid prijemnog ispita (po hadisu koga prenosi Taberanija): **"Prvo za što će čovjek biti pitan na**

Sudnjem danu je namaz, pa ako bude ispravan bit će i ostala djela. A ako ne bude ispravan, neće biti ni ostala djela."

U svjetlu svega prethodnog, šta reći za čovjeka koji posti a ne klanja? Hoće li njegov ramazanski ibadet biti primljen?

Ako uzmemo u obzir hadise, jasno nam je da je to neklanjanjem dovedeno u pitanje.

Zbog toga savjetujemo svakom muslimanu da ne dozvoli ni jednom namaskom vaktu da mu promakne i da ne bude klanjan. A musliman treba biti musliman i uz ramazan i poslije ramazana.

ŠTA POSLIJE RAMAZANA

Dunjaluk je prolazan, I mi smo svjedoci i učesnici te prolaznosti. Na to podsjeća Kur'an: **"Ti si mejjit, a i oni su, doista, mrtvi..."**
Svaka osoba je svjedok svoje prolaznosti.
"Svaka osoba će smrt okusiti i time se nama vratiti."
Kao i narodi - ummeti: **"Svaki ummet ima svoj edžel(kraj). I kada im dođe, ne mogu ga požuriti a niti odgoditi'**

Mnogi možda neće sami sebi da priznaju kako i sami potpadaju pod tu prolaznost i svakim trenutkom su bliže smrti.
Kur'an kaže: **"Reci: Doista, smrt od koje bježite, zadesit će vas..."**

Ovoj općoj prolaznosti ne izmiče ni nama uvijek dragi gost, mjesec posta, mubarek ramazan.
Njegov odlazak ispraćamo jednim od dva velika i si. praznika, Ramazanskim bajramom.

U tom veselju ne bi se trebalo zaboraviti ili samo sabrati ramazanske rezultate pa se onda ponovo vratiti dunjaluku.
Ramazan bi trebali šest mjeseci ispraćati, a pet ostalih provesti u pripremi za slijedeći dolazak...